

ských zemí EU, pak by se měl soustředit na kroky, které jsou proveditelné a přitom v oblasti podpory vícejazyčnosti v rámci evropských sociálních věd mohou být k něčemu skutečně užitečné.

I když se však prostor pro úspěšnost tohoto a podobných projektů zdá předem značně omezen, a vlastně tím spíše, že tomu tak je, lze jejich význam vidět už v tom, že připomínají nejen výhody komunikace v jednom společném systematicky upřednostňovaném jazyce (tj. v dnešní době a zřejmě ještě i na dlouho do budoucnosti: angličtině), ale také její negativní důsledky pro pěstování společenských věd v komunitách, pro něž angličtina není mateřským jazykem. Vedoucí projektu Karsten Krüger z barcelonské univerzity ve svém konferenčním příspěvku naznačil mnohé, které mají nepochybně jasné souvislosti třeba i s postavením odborných časopisů publikovaných v některém z minoritních (viděno z globální nebo i „pouze“ evropské perspektivy) jazyků: nízká pravděpodobnost, že obsah publikovaných příspěvků pronikne do mezinárodního povědomí a že texty budou dostatečně (pokud vůbec) citovány; s tím související nižší citovanost a pochopitelně i *impact factor* dotyčného časopisu; *circulus viihosus* spočívající v tom, že méně citovaný časopis přiláká méně nabídek k publikaci a nezíská nabídky rukopisů od mnoha kvalitních autorů, což opět vede k nižší citovanosti... Mezi náměty k zamyšlení nadhozenými během konference patřil i návrh na ustavení nové evropské „jazykově pluralitní“ citační databáze, jež by aspoň částečně korigovala zjevnou asymetrii v šancích na dosažení určité úrovně *impact factoru* mezi anglicky psanými a ostatními periodiky. I toto je ovšem zatím pouze záměr, jehož uskutečnění je spojeno s celou řadou na první pohled neřešitelných problémů.

Bylo by poněkud unáhlené hlavní problém konference označovat za stěžejní pro české společenské vědy, v nichž se po roce 1989 muselo naopak začít nejprve s osvojováním příslušné kompetence v angličtině na takové úrovni, aby vůbec bylo možné dosáhnout

ve starších zemích EU samozřejmého stupně integrace do mezinárodních vědeckých struktur. Nelze však vyloučit, že okruh otázek, které konference nastolila, se stane pro české sociální vědy řeckým jedním z jejích nikoli zcela nepodstatných „problémů druhé generace“, které vyvstanou ve chvíli, kdy jazykové kompetence a integrace bude dosaženo v maximální možné míře. Je totiž docela dobře možné, že od stavu, kdy někteří z nás se občas přistihnou při tom, že nevědí, jaký český výraz použít jako ekvivalent anglického termínu, s nímž již dlouho nanevš obratně, ba suverénně zacházejí ve svých textech, pozvolna přejdeme do situace, kdy se tento zatím snad jen výjimečný stav stane pravidlem.

Marek Skovajsa

Mezinárodní letní škola „Věda a společensko-vědní disciplíny v měnícím se světě“

Zpráva z první mezinárodní letní školy:
inspirace proč jet na tu druhou

V červnu jsem měla možnost strávit 14 dní na mezinárodní letní škole s titulem: „Věda a společensko-vědní disciplíny v měnícím se světě“. Letní školu pořádal institut komunikace univerzity v Lundu se sídlem v Helsinkách. Helsinko je přístavní město ve Švédsku, od Lundu vzdálené asi půl hodiny cesty vlakem. Po dvacetiminutové plavbě přes moře se octnete v dánském Helsinoru, který budete znát spíše jako Elsinor, do jehož hradu zasadil Shakespeare děj Hamleta. Kampus Helsingborg je nová součást univerzity, funguje asi dva roky, takže pořádání letní školy byla velice prestižní záležitost nejen pro kampus, ale i pro město samotné. Místní firmy sponzorovaly výlet do Elsinoru, uvítací raut, okružní poznávací cestu městem i závěrečnou veřejnou debatu. Raut se odehrával i na radnici a místní noviny věnovaly letní škole celou stránku.

Letní školu pořádá Institut pro komunikaci a hlavním organizátorem byl Alf Bing,

který se ve své výzkumné práci zabývá zkoumáním sociálních institucí, struktur a kultur a vlivem sociálních procesů na komunikační praktiky. Na organizaci se dále podílela jeho manželka Christine Ebeling a další členové a členky katedry a studentky univerzity. Christine Erneling se ve své práci zabývá teorií jazyka a kognitivní vědou. V současné době pracuje na výzkumu, který se zaměřuje na užívání výpočetní techniky pro pochopení lidské mysli a chování, a na knize, která se zabývá teorií vzdělávání. Celá škola probíhala ve velmi neformálním duchu, ale na druhou stranu byla skandinávsky dokonalá a precizní, až jsme si někdy s mou spolubydlicí Slovinkou Metkou říkaly, že je toho na nás moc a že by nějaká nesrovnalost neškodila.

Kromě účasti na kurzech a diskusích jsme měli i volný přístup k databázím odborných článků, které má k dispozici univerzita v Lundu. Studenty a studentky ze střední a východní Evropy jste mohli najít v počítačové místnosti, jak stahují do pozdních nočních hodin odborné texty, které vyšly třeba před měsícem! Na univerzitě bylo možné pracovat celou noc, pokud jste tam vstoupili do 22 hodin.

Program letní školy se skládal ze tří kurzů, práce v diskusních skupinách a z prezentací disertačních prací. Účastníci byli do diskusních skupin rozděleni podle kurzů, žádána ze skupin nepřesahovala počet 10ti osob, což umožňovalo aktivní účast na diskusi. Na závěr se jednotlivé skupiny spojily podle kurzů a přítomen byl i lektor, který měl možnost seznámit se s diskutovanými otázkami a zodpovědět případné dotazy a nejasnosti. V odpoledních hodinách probíhaly také prezentace disertačních prací či aktuálních výzkumných projektů některých účastníků a účastnic kurzu. Součástí programu byla i debata o současné vědě otevřená veřejnosti. Kurzy i diskusní skupiny byly vedeny renomovanými vědci a vědkyněmi z oblasti společenských a humanitních věd. Kurzy byly zaměřeny na postavení sociálních věd jak v rámci vědeckého poznání, tak šířeji ve spo-

lečnosti. Dále se zabývaly způsoby utváření a distribuce znalosti ve vědecké komunitě a vlivem vědeckého poznání na společnost.

Letní škola byla věnována tématu společensko-vědních disciplín v měnícím se světě, což je téma pro sociální a humanitní vědce lákavé samo o sobě. Když jsou ještě navíc lektoři celebritami západního akademického světa, přijeli všichni plni očekávání. (Sociální) psychologové a psycholožky a teoretici a teoretičky komunikace přijeli především kvůli Romu Harré, proslulému teoretikovi vědy a komunikace. Tento dnes už doyen (narozený 1927) stále působí v Oxfordu a na univerzitě v Georgetownu. Harré vystudoval přírodní vědy, konkrétně fyziku, ale doktorát skládal v Oxfordu z historie a filozofie vědy. Se svými spolupracovníky vytvořil interakcionistickou teorii diskurzivního „vyjednávání místa“ (positioning), ovlivněnou Wittgensteinem, Vygotským a Goffmanem. Kurz kombinoval základní myšlenky filozofie vědy a teorie pozicionality jako součásti diskurzivní psychologie a byl zaměřen na základy výpočetního modelování a propojování. Z tohoto důvodu se kurzu účastnili i studenti a studentky ICT, což přinášelo hlavně v odpoledních diskusích daleko větší rozmanitost názorů a nazírání problémů.

Hlavním kurzem, který jsem navštěvovala (souvisí především se zvolením diskusní skupiny, které probíhaly paralelně), byl kurz Re-Imagining Social Science in the 21st Century: The Biological Challenge, který vedl profesor sociologie univerzity ve Warwicku. Steve Fuller, rtuťovitý Američan, který každé ráno zahájil dlouhým během po pláži a do třídy přišel ještě zadýchaný a ve sportovním oblečení, rozvíjí vlastní koncepci, kterou nazývá sociální epistemologie (v roce 1987 založil stejnojmenný časopis). V kurzech se věnoval historii sociálních věd, kde vycházel z klasiků sociologie, jejichž dílo zasazoval a interpretoval jak z historického hlediska, tak v rámci současného kontextu. Dále se věnoval současným sociálním vědám (především sociologii) a jejich vymezení vůči přírodním a humanitním vědám. Jeho přednáš-

ky ze současnosti se zaměřovaly na vliv biologických koncepcí na poznání v sociálních vědách (Wilson, Pinker).

Stále usměvavý profesor Jeremy Shearmur vedl kurz, který byl zaměřen na teorii znalosti, sociologii znalosti a filozofii sociálních věd. Tyto přístupy aplikoval na distribuci znalosti v ekonomické společnosti. Představil přístupy K. Poppera, jehož byl na začátku své vědecké dráhy, během svého působení na London School of Economics, asistentem. Dále pracoval s koncepcemi Lacatose, Arendtové, Blowa atd. Jeremy Shearmur nás jako posluchače zároveň udržoval ve stálém napětí, když se dostal k opravdu zajímavému bodu, řekl, že o tom si povíme později. Jak čas plynul, byli jsme víc a víc zvědaví na poslední přednášku, protože ta slibovala velká odhalení. I její název tomu napovídá a vzbuzoval zvědavost: Celebrating Celebration!. V této přednášce profesor Shearmur částečně naše očekávání naplnil. Zabýval se koncepcí městečka Celebration, což je město vybudované společností Walt Disney. Na tomto městě ukazoval, jak by se daly aplikovat teoretické koncepce, které přednášel, při analýze takto specificky vybudovaného prostoru. Tento kurz byl v porovnání s kurzem profesora Fullera více přehledový či popisný. Podání myšlenek a koncepcí Steva Fullera a jeho zaujetí pro ně, ačkoliv s nimi nemusíte souhlasit, vedlo k živým debatám, které se často protáhly až o hodinu nad plánované ukončení debaty.

Účast na této letní škole bych každému, koho téma zajímá, doporučila. Měla jsem možnost poznat mnoho mladých lidí studujících a pracujících na univerzitách po celém světě (na kurzu bylo 60 účastníků a účastnic

z 26 zemí světa a asi 12 lektorů a lektorek). Seznámila jsem se s mnoha koncepcemi, přivezla si spoustu zajímavé literatury, kterou jsme četli ke kurzům, z místní knihovny (která je ale poměrně malá) i z univerzitních databází.

V letošním roce proběhne letní škola znovu, se stejnými lektory. Rom Haré povede kurz na téma Tvůrce psychologie 20. století, který bude postaven na životě a práci osmi hlavních postav psychologie minulého století. Každý z nich reprezentuje určitou cestu, jak se dívat na člověka a určitý přístup k problému psychologie jako vědecké disciplíny. Steve Fuller se ve svém kurzu Veřejný intelektuál: kdo, proč a jak? zaměří na pozici intelektuála v současné společnosti i v akademickém diskurzu. Na problémy, přísliby i pasti, které jsou s tímto bytím – pozicí spojeny. Kurz bude propojovat historické a filozofické reflexe spolu s praktickými radami. Jeremy Shearmur povede kurz s názvem Filosofie a sociální vědy, hermeneutika, struktura a racionální volba. Jeho kurz bude postaven na Popperově kritickém racionalismu, s důrazem na pluralismus, falibilismus a metafyzické výzkumné programy. Zaměří se na to, jakým způsobem mohou tyto koncepce být aplikovány v rámci sociálních věd, bude diskutovat problémy, které se vytvářejí ve vztahu mezi „common sense“ znalostí a teoretickým vysvětlením. Bližší informace o kurzech, podmínkách přihlášení atd. najdete na <http://www.icomm.lu.se/summerschool/>. A ještě jedna dobrá informace na závěr, organizátoři letní školy nevybírají za účast žádné poplatky!

Alice Červinková